

חובית בן-גוריון שגדמה לביצוע הקואליציה חדוע עשה זאת?

האמת על המשבר הממשלתי

"העולם הזה" 1057
תאריך: 1.1.1958

לפני 25 שנה

כתבת-חוץ תחת הכותרת, "ארוסי המזות מתים במידבר" הביאה את סיפור גליון הורים הספרדי. מדור הקולנוע הביא סיקור על הסרט, "משיחקי הפיניקיה" בכיכובה של דוריס דיי. כשער הגליון: ראש-ממשלה מתפטר דוד בן-גוריון.

גליון "העולם הזה", שראה אור השבוע לפני 25 שנה כדור, היה גליון הפתיחה לשנת 1958. הגליון הוקדש בחלקו למשבר הממשלתי, שאותו יזם ראש-הממשלה דוד בן-גוריון, עם היכנס השנה החדשה. כתבה נרחבת תחת הכותרת, "קוראים לי שיגיון נגדי בבית-הספר", הביאה את סיפורו של נער בשם בוגנו, שאביו יהודי ואמו נוצרייה. כתבה תחת הכותרת, "תקלולי בני-הטובים וקניש" הביאה את סיפורם של כנופיית בני-טובים תל-אביבים, שהרעישו את המדינה באותה עת. מאמר מהמניגור העברי, תחת הכותרת, "עשרים ושלושה חתנים לכלה אחת" הביא סיפור של מחלוקת בין כמה המלות בכפר מראר, מחלוקת שהביאה כמה מצעירי הכפר לשרוף, לירות ולשבת בבית-הכלא.

הפנקס האדום * מישחקים אידיאולוגיים של מאיד יערי * משבר מלכתי * בן-גוריון בעניין השליחות לגרמניה

העם

מדינה בתוך מדינה

כימעט כל אורח שני במדינה נושא בכי-סו את הפינקס האדום, המעיד כי הוא חבר ההסתדרות הכללית של העובדים העבריים בארץ-ישראל. אולם גם חיי שאר אזרחי המדינה מושפעים מן ההסתדרות יותר מכל מוסד אחר. ההסתדרות היא החולשת על מערכת הכלכלה והשכר, בתפקידה המשולש כ-בעלת העסק הגדול ביותר במדינה. כנצרי גת הפועלים וכשליטה בממשלה. היא קור בעת כמה ירויחי האזרח, על מה יוציאו את כספו וכמה יעלו מיצרכיו. בעקפיין היא שולטת על מערכת הברי-אות שלו, על סידרי התחבורה, על חלק ניכר מחיי התרבות והבידור. כמכשיר ה-עיקרי בידי מפא"י, היא מבטיחה במידה רבה את שילטונה של מיפלגה זו בחיים המדיניים, ואת הדיקטטורה האישית של האדם שעלה לגדולה כמזכיר הכללי הרא-שון של ההסתדרות: דוד בן-גוריון. אותה גברת. אולם כל זה אינו ממצה את חשיבותה של ההסתדרות במדינה. כי מדינת-ישראל היא קודם כל מדינת ההסתדרות. רוחה, מהותה ומגמתה של המדינה נקבעו לפני שנים רבות על-ידי ההסתדרות והגופים שקדמו לה. היא אלה ראשי אירגון הפועלים, מיסדי ההסתדרות, שהשליטו בארץ בכל האמי-צעים את עקרון העבודה העברית. עיקרון זה הוא שגורש את הפועלים הערביים מ-הפרדסים והסדנות של הישוב. במאבק היסטורי זה, אחד ממנהליו העיקריים היה דוד בן-גוריון, נכרתה תהום בפעם הראשונה בין שתי חברות זרות בארץ-ישראל ונפתחה המילחמה בין שתי תנו-עות תחיה לאומיות עוינות, שלא תמה

עד היום. כך נקבעה דמותה של מדינת ישראל: מדינה המסנה את גבה לעולם הערבי, מצפה לישועה ממרחקים. כאשר חגגה ההסתדרות השבוע את יום הולדתה ה-37, יכלו מייסדיה להביט אחורה בסיפוק רב. למראית-עין ירדה חשי-בותה של ההסתדרות. אחרי שכמה מת-פקידיה הופקעו על-ידי הממשלה. אולם ממשלה זו לא היתה אלא אותה גברת בשינוי אדרת. כמעט אי-אפשר לקבוע כ-יום אם ההסתדרות שולטת על הממשלה, או להיפך. שני המוסדות זהים. איש אחד מסמל את שניהם.

מפלגות

אחרי זעזועים לבים

בפינות שונות בארץ התכוננו השבוע כ-800 איש לעזוב את בתיהם ולנסוע לארבעה ימים לחיפה. היו אלה צירי הוועד-השלישית של מיפלגת הפועלים המאו-חדת. בידי כל אחד מהם היה סיפרון מכורך בתכלת, שנשא את הכותרת: "מיבחני דורנו. מאת מאיר יערי". ב-152 עמודיו של הסיפרון, הניח יערי לפני חברי מיפלגתו את ראשי-הפרקים של הדיון אשר יתקיים בוועידה. כתביו של המנהיג הקשיש, שהוא עדיין הכוח המח-שבתי הראשון במיפלגתו, פורסמו תחילה בהמשכים בעל המשמר ושימשו נושא ל-דיונים בכל סניפי המיפלגה. כך שלמעשה, כאשר יתחילו הדיונים בוועידה בחיפה, יהיה זה דיון על בעיות מוסכמות, ששובנו כהלכה. מחיר השנתיים. מאז הוועדה הקודמת של מפ"ם, שנערכה אף היא בחיפה, ב-1951, חלו שינויים רציניים מאוד במיפ-

לגת. סיעת השמאל של משה סנה הוצאה ממנה, אחדות-העבודה חזרה להיות מיפ-לגה עצמאית. אולם לא רק במיבנה הש-תנתה מפ"ם. השקפתה הפוליטית עברה אף היא כמה זעזועים רציניים.

מפ"ם של 1951 הוזהתה באופן עיוור ומוחלט עם ברית-המועצות, אולם מאז נערכו מישפס-פראג והוועידה ה-20 של המיפלגה הקומוניסטית של ברית-המועצות. ומפ"ם מגיירה את עצמה כיום כסוציאליס-טית בלתי-תלויה. היא מתנגדת לשלילת חופש הפרט במישטר הסובייטי, לפער בין שכבות הפועלים ובין המנגנון הקו-מוניסטי, תוקפת את המדיניות הקולור-ניאלית של מוסקבה ודורשת זכות עליה ליהודי ברית-המועצות.

את השנתיים שבהן ישבה מפ"ם בקור אליציה הממשלתית, היא ניצלה לעבודת-גמלים פנימית, אירגונית ורעיונית. ה-רות לשינויים אלה אנו יכולים כיום להת-ייצב כמיפלגה מאוחדת ומבוססת. הסביר חבר מרכז המיפלגה השבוע. אולם עבור ההישג נאלצה מפ"ם לשלם מחיר גבוה, שהתבטא לא פעם בהתפשרות עם המצפון ובהשלמה עם מעשים המנוגדים לחלוטין לעיקרי התורה שהמיפלגה החזירה בחבריה מן הרגע שבו נכנסו לתנועות-הנוער שלה.

המשבר

הקואליציה הבלתי-אלוהית

במשך שיבעה ימים ולילות היו אורחי ישראל עדים להמשך קומדיה בלתי-אלור-הית, ששוחקה לעיניהם בבימויו של גדול אמני המישחק המיפלגתי בישראל, דוד בן-גוריון. הוא לא ביים רק את עצמו. הוא גם הרכיב בעצמו את צוות השחקי-

נים, קבע לכל אחד את תפקידו. הוא היה היחיד שידע מראש את הסיום של המחזה. אורחי המדינה לא השתתפו בהצגה. מה שקרה על הבימה לא נגע להם במיוחד. שנים ארוכות של נסיון לימדו אותם ש-יקרה כאשר יקרה בסוף המחזה, שום דבר לא ישתנה מחוץ לאולם התיאטרון. אולם כצופים ישבו האזרחים מרותקים לכסא-ר-תיהם. כי הבימוי היה עילאי.

ההשפלה העצמית. כאשר הופיע ה-שבוע ראש ממשלת-ישראל בבית-הנשיא והודיע לו כי הוא נאלץ להתפטר בגלל המעשים הנפסדים הבלתי-פטרטיים של שותפיו בממשלה, הסתברה סופית כוונתו האמיתית של בן-גוריון. במשך שבועיים לא ידע אותה איש, אולי מלבד נושאי-כליו הקרובים ביותר.

בן-גוריון משך את אי-הודאות עד ל-קצה הגבול. הוא נעתר ברצון לבקשת הרוב בממשלה, לדחות את התפטרותו ל-שבוע ימים, כדי לאפשר מאמצי פשרה. במשך שבוע זה ערכו יריבים מחזה מחד פיר של השפלה עצמית, התחננו לפני בן-גוריון להשאירם בממשלה, ניסחו הודעות בגנות עצמם. הם הקלו את העבודה על בן-גוריון עד כדי כך, שלא היה עליו אלא לפרסם בסוף את דיברי יריביו כדי להרשיעם ולהפכם ללצע ולקלס בעיני ה-ציבור.

במרכז ההצגה עמדה דרישתו של בן-גוריון לתקן את חוקי-המעבר. המסדיר את סידרי הממשלה. כיום ישנה רק אפשרות אחת לסלק שר מן הממשלה נגד רצונו: התפטרות ראש-הממשלה. הגוררת אחריה את התפטרות הממשלה כולה. סידור זה נותן ביטחון מסויים לשרים, כי לא בנקל מחליט ראש-הממשלה על פיזור הממש-לה, ועל התחלת התהליך המסוכן של הרכבת הממשלה החדשה.

אילו נתקבלה דרישתו של בן-גוריון, היה התהליך הרבה יותר פשוט. שני שלי-שים של הממשלה (היינו 9 שרי מפא"י ושני השרים הדתיים) היו יכולים לסלק בכל שעה את אחת המיפלגות האחרות, מבלי לגרום אפילו למשבר ממשלתי. התו-צאה: כל מיפלגה וכל שר (כולל שרי מפא"י) היו חיים בפחד מתמיד מפני חמתו של בן-גוריון. האפשרות האחרונה של מישהו בממשלה לקום נגד בן-גוריון, אפילו בפרט קטן, היתה מתחסלת.

אנשים

- ראש-ממשלת ישראל, דוד בן-גוריון, בתשובה להצעה לדיון בכנסת ב-עניין השליחות לגרמניה: "אין זו אמת שהיתה לישראל אינו זיקת גושית שמו-שית, נאטו שמאטו פאטו... ואם היה מדובר באמת, זה לא היה קשור מלכתחילה או לאחר מעשה בשום קשרים עם נאטו שמאטו פאטו גוש קוש מוש..."
- המשורר אברהם שזונסקי, ב-יושבו בכסית ובראותו שלוש עלמות, לכו-רות סודרים הדוקים המבליטים את שדי-הן, צועדות על המידרכה: "הרי החדשות - ועיקרן תחילה."
- פ. עשהאל (פסבדונים של פינ-חם שרה) מבקר הרדיו בעיתון הארץ: "ידיד הוא שבה היהודים צוחקים על עצמם, בעוד שעברית היא שפה שבה הישראלים מעריצים את עצמם."

בני-טובים לאן? יואב ברויפון, אחד מחברי כנופיית "בני הטובים" ו-אחד מחבריו, ניצבים באולם בית-המשפט, שבו נערך מישפס, אחרי לכידתם. חברי הכנופיה נודעו גם בשם "גונבי הג'יפים". כנופיית "בני הטובים" הפילה את מוראה על תושבי תל-אביב במשך כמה חודשים, והעסיקה את כוחות העיתונים זמן רב.